

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet Skolans dokument – insyn och sekretess (SOU 2011:58)

Datainspektionen har granskat förslaget främst utifrån sin uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter.

Enligt Datainspektionens erfarenhet ökar användningen av olika administrativa IT-system kraftigt inom skolans område. Allt fler förskolor och skolor använder dessa IT-system som effektiva sätt att dokumentera verksamheten och kommunicera uppgifter med omvärlden. Detta tillsammans med det ökande kravet på dokumentation av olika åtgärder inom skolans verksamhet innebär att alltmer uppgifter om barn och elever av integritetskänslig natur kommer att behandlas och finnas tillgängliga under lång tid. Datainspektionen välkomnar förvisso den förstärkta sekretess inom skolväsendet som utredningen föreslår, men är starkt kritisk till att utredningen underlåter att föreslå något generellt sekretesskydd för känsliga uppgifter inom skolväsendet i övrigt, utanför den särskilda elevstödande verksamheten. Att sådana uppgifter helt kan sakna sekretesskydd är enligt Datainspektionen mening inte acceptabelt.

Sekretess för uppgifter i åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner

Enligt direktiven ska utredningen föreslå nya sekretessbestämmelser för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner. Förslaget ska bygga på att uppgifterna skyddas med ett omvänt skaderekvisit. Enligt utredningen visar en kartläggning av vilka uppgifter som finns i individuella utvecklingsplaner att typiskt sett känsliga uppgifter förekommer i ringa omfattning. Enligt utredningens mening skulle det därför finnas anledning att överväga en annan ordning

beträffande vissa uppgifter i utvecklingsplanerna. Med hänsyn till direktivens utformning väljer dock utredningen att föreslå att samtliga uppgifter rörande enskildas personliga förhållanden i individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram skyddas av sekretess med omvänt skaderekvisit.

Datainspektionen har genom sin tillsyn av den personuppgiftsbehandling som förekommer inom skolan granskat ett flertal system för individuella utvecklingsplaner. Mot bakgrund av detta anser Datainspektionen, till skillnad från utredningen, att de uppgifter som behandlas om elever i individuella utvecklingsplaner ofta är av mycket integritetskänslig natur. Bland annat förekommer uppgifter om elevers sociala och psykiska utveckling frekvent. Enligt Datainspektionens mening stödjer även den kartläggning av individuella utvecklingsplaner som redovisas i betänkandet en sådan uppfattning, se bl.a. kapitel 5.4 *Ett webbaserat systemstöd för dokumentation med kommentarsbank i utbildningsförvaltningen i Stockholms stad*.

Sekretess för uppgift i särskild elevstödjande verksamhet i övrigt

Utredningen ska enligt direktiven föreslå och analysera konsekvenserna av att sekretessen även för uppgifter om enskilds personliga förhållanden i särskild elevstödjande verksamhet i övrigt ändras till att gälla med omvänt skaderekvisit. Utredningen har i betänkandet ifrågasatt om ett omvänt skaderekvisit för uppgifter i särskild elevstödjande verksamhet i övrigt innebär ett mer omfattande sekretesskydd än vad uppgifterna i sig påkallar. Enligt Datainspektionen uppfattning är de uppgifter om enskilda elevers personliga förhållanden som behandlas inom den särskilda elevstödjande verksamheten i övrigt generellt sett mycket integritetskänsliga och bör därför även de skyddas med sekretess med omvänt skaderekvisit.

Sekretess för känsliga uppgifter inom skolväsendet i övrigt

Enligt direktiven ska utredningen även föreslå de lagändringar som behövs för att ett tillfredsställande sekretesskydd ska åstadkommas inom skolväsendet i övrigt för känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden. I betänkandet anges att det inom skolväsendet förekommer uppgifter utanför de områden som är sekretessreglerade som kan behöva ett sekretesskydd. Enligt utredningen skulle ett generellt skydd för sådana uppgifter kunna uppnås genom en regel om generell sekretess inom skolväsendet utanför den särskilda elevstödjande verksamheten med ett rakt skaderekvisit för uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Vid en samlad bedömning av lämpligheten av en sådan reglering anser dock utredningen att den skulle gå längre än vad som kan accepteras med hänsyn till intresset av offentlighet och insyn inom skolväsendet.

Sekretess gäller enligt nuvarande 23 kap. 2 § OSL för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i den särskilda elevstödande verksamheten. Med särskild elevstödande verksamhet avses sådant särskilt stöd till enskilda elever som går utanför det stöd som varje elev ska få inom ramen för den gemensamma undervisningen och sociala samvaron i skolan. Enligt Datainspektionens erfarenhet förekommer inom skolans verksamhet en mängd uppgifter om elevers personliga förhållanden av mycket integritetskänslig natur som vid en bedömning torde hamna utanför detta område. Bland annat behandlas integritetskänsliga uppgifter om elevers sociala och mentala förmågor i de många program inriktade på social, emotionell och mental utveckling som mer och mer används inom skolans verksamhet. Även inom undervisningen i stort tenderar mer och mer uppgifter om elevernas personliga åsikter, tankar och förmågor att dokumenteras. Att sådana uppgifter helt kan sakna sekretesskydd är ur ett integritetsperspektiv inte acceptabelt. Datainspektionen är därför starkt kritisk till att utredningen underlåter att föreslå någon generell sekretessreglering för känsliga uppgifter utanför den särskilda elevstödande verksamheten.

Även Integritetsskyddskommittén angav i sitt delbetänkande (SOU 2007:22 s.367) att det kunde ifrågasättas om skolekretessens avgränsning till uppgifter i den elevvårdande verksamheten var ändamålsenlig från integritetssynpunkt.

Datainspektionen anser således att det ur ett integritetsperspektiv är av stor vikt att det införs en generell sekretessregel med i vart fall rakt skaderekvisit för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom skolväsendet i övrigt. Valet av rakt skaderekvisit medför, då endast klart känsliga uppgifter kommer att sekretesskyddas, att insynen i skolans verksamhet inte i onödan kommer att begränsas. En motsvarande regel om tystnadsplikt för de som är eller varit verksamma inom enskilt bedriven skolverksamhet bör självfallet även införas.

Sekretess för psykologer i skolan

Utredningen har i betänkandets kap. 11.6 angett att skäl finns att överväga en ändring i regleringen i patientdatalagen. Då utredningen inte närmare angett vad dessa skäl är har Datainspektionen tyvärr inte möjlighet att yttra sig över denna del. Datainspektionen vill även påpeka att ändamålen för personuppgiftsbehandlingen regleras i 2 kap. 4-5 §§ patientdatalagen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Hans-Olof Lindblom, tillsynschefen Erik Janzon och juristen Ulrika Harnesk, föredragande.

Göran Gräslund

Ulrika Harnesk